

NICOLAE FELECAN
(Baia Mare)

ASPECTE ALE GRAIULUI DIN LOCALITATEA CAILA, JUD. BISTRI A-N S UD

1. Lucrarea de fa este dedicat graiului din localitatea Caila, jude ul Bistri a-N s ud, satul de ba tin al autorului. Punctul de pornire l-a constituit convingerea c i în cele mai mici i nesemnificative arii lingvistice exist particularit i i aspecte înc necunoscute. Pentru zona respectiv , dovada este dat de compararea situaiei oferite de graiul respectiv cu cel din comuna ieu M gheru , aflat la o distan de circa 5 km fa de Caila, i, în general, a vorbirii bistroene, a a cum reiese din lucrile lui Gavril Istrate (1937; Istrate, Turcule 1971), ale lui Grigore Rusu (1959, 1960), dar i din cele cu caracter general de dialectologie (*Tratat*; Ghe ie 1994).

Întrucât în studiile respective sunt menionate tr s turile idiomului din aceast arie lingvistic , noi nu ne vom ocupa decât tangenial de aceste aspecte, urm rind mai mult probleme ale lexicului.

Localitatea Caila este a ezat pe drumul jude ean Bistri a – intereag, la 18 km de Bistri a i la 4 km lateral de Bljenii de Jos. Documentar, satul este men ionat la 1332, în forma Kyule (la 1344, 1377 Kayla, 1493 Kaylla, 1733 Kajla, 1854 Kajla, Caila) (Suciu, vol. I, p. 119). Ca m rime este un sat mic (nicicând n-a avut mai mult de 130 de „fumuri”, iar în prezent num rul lor s-a mic orat, multe case fiind pustii), încurjurat din trei p r i de dealuri, încât nu se vede înainte de a ajunge în el. Prin sat trece un „p r u” f r nume, care, la mijlocul satului se ramifică . În timpul verii seac , dar când sunt ploi abundente poate face i pagube. Paralel cu pârâul se afl drumul, iar casele sunt a ezate de o parte i de alta a acestora. Pe cele dou uli e

laterale, care urmează cursul pârâului și care ieș în hotarul satului, sunt puine locuri.

Ca majoritatea satelor (ardelene), și acesta să fie „modernizat”. Casele vechi au fost înlocuite prin anii '50-'60 cu casele de lemn, mult retrase de la drum și dispuse paralel cu drumul și pârâul. De obicei aveau trei încăperi, în mijloc fiind tindă ce avea două uși, una din față spre „ocol” și drum, și o altă în spate spre grădină, pe unde ai casei putea fugi, neavând loc să te ascundă.

În contrast cu acestea, casele noi sunt mult aduse spre drum și pârâu, uneori chiar la limita acestora, și dispuse, majoritatea, perpendicular pe axa drumului. Câteva sunt în formă de L, adică în „vincălă”. Sunt construite din cărămidă și au fundație de piatră. Cărămida, în cea mai mare parte era prelucrată în localitate de către iganii care veneau din alte sate, piatra pentru fundații (care nu au fundație din beton) era adusă din localitatea Tărpiu, situată la o distanță de 15–20 de km, întrucât în hotarul satului nu există piatră de construcție, iar nisipul și balastul de la râu este, aflat și el la o depărtare de 8–10 km.

Ca în rime, casa are masă cam tot cu trei încăperi, dar are etajă sau după etajă: camera din față, niciodată locuită, dar frumosă și pitorească, fie că mobilă modernă, fie că lucruri tradiționale, camera din mijloc, și etajul de sus, și camera din apoi, singura utilizată și în etaj, de regulă, se doarme. Casele înclusiv au două încăperi la drum, și etaje precum amăvăzut, și una în spate, cea locuită. Pe jos sunt dulumile (scânduri de brad rindeluite), iar mai recent parchet.

Ocupația principală a oamenilor a fost și este agricultură, dar productivitatea era redusă, datorită, în primul rând, prețului scăzut al calității. Doar pe la poalele dealurilor randamentul este mai bun și în partea de nord a satului, înspre interagătoarele Bljeni de Jos, unde este o zonă plană, mai extinsă, utilizată, în general, ca fâneță (râță) și pentru cultura porumbului (mai lai). Un loc important în tradiția locală era creșterea animalelor: vaci, oi, porci; nu au existat bivali și nici capre, pe care să le detestau.

În privin a legumiculturii i a culturilor pomicole i viticole se cuvin a fi spuse câteva lucruri. A începe cu o istorioar auzit de la mama mea (1910–1987), venit în sat, prin c s torie, de la Enciu, de lâng Lechin a, în anul 1927. Obi nuit cu podgoriile de vi -de-vie i pomi fructiferi din locurile natale, majoritatea s se ti, a fost surprins de faptul c în Caila oamenii nu se ocupau cu a a ceva, ci cump rau legume i fructe de la Bistri a. Întrucât aceste produse nu erau prea ieftine, iar o zi de târg însemna pierderea unei zile de lucru, dar i c ratul în spate, cam 10 km, cât era distan a direct , peste deal, de la Caila la Bistri a, trecând prin Sigmir, sat în totalitate s sesc, c ilenii, având un imbold în mama mea, au început s le cultive. Terenul ales pentru zarzavaturi se afl la marginea satului, pe o întindere fertil de aproximativ 1 km, cu o lime de 100–200 de m., de-a lungul pârâului ceiese din sat pentru a se vrsa în râul *Rostova* (în graiul bljenarilor *Rosua*), care, la rândul lui, se vars în ieu. În acest perimetru, aproape fiecare familie posed un lot ce variaz între 2 i 10 arii. Legumele cultivate erau fasolea, ro iile, ardeii, dar mai ales ceapa din r sad, cu care s tenii au ajuns vesti i, fapt probat i de porecla nou pe care au primit-o, *cepari*, al turi de una mai veche, *oloieri*, fiindc în sat era oloini , dar numai pentru „sâmburii de bostan”, din care ie ea un ulei verzui, gros aproape ca mierea i cu un miroș foarte pl cut. În copil rie am apucat s v d oloini a, care a d inuit pân la înfin area TOZ-ului, prin anii 1953–1955.

În aceea i perioad au ap rut în sat viile de vi nobil i livezile de pomi fructiferi, al turi de cei r zle i i prin gr dinile oamenilor. Din câte îmi amintesc, aproape fiecare familie avea un lot de vie de m rime variabil , rar pân la un ha. Din p cate, dup 1961–1962, când oamenii au fost for a i s intre în CAP, toate aceste vii s-au degradat i au disp rut. Pu ini au fost cei care i-au înlocuit via „nobil ” cu alta „hibrid”, mai rezistent i mai u or de lucrat. La ora actual i aceste vii au disp rut, iar locul lor a fost luat de câteva vi e hibrid, cultivate pe lâng cas .

Tot din perioada colectivului, drumul direct înspre Bistri a, prin Sigmir, a disp rut. La ora actual toat acea parte de hotar, nemaifiind cultivat , e împânzit de spini i m r cini, iar legura cu Bistri a

se face numai pe drumul judecătanii intereag – Blajenii de Jos – Blajenii de Sus – Sigmir (actualmente cartier al Bistriței) – Bistrița, o distanță de aproximativ 18 km.

În privința etniei, localitatea a fost și este locuită numai de români. Un singur maghiar, de în torul unei preșcoli, are mormântul, marcat doar printr-o cruce de marmură, cu inscripția Kovacs Ferenc 1830–1922, în cimitirul local.

În sat există o școală, construită din cărămidă, de la începutul secolului al XX-lea. Tatăl meu (1900–1977) a urmat, cu același învățător, apătă clase, sistem menint până la reforma învățământului din 1948, dată de la care au rămas în sat doar 4 clase primare (în prezent nu mai este nici un elev). În turi de școală se află biserica, construită din piatră, cu ziduri de peste 0,5 m, dar despre aceea că reia începături nimenei nu știe nimic. Icoностasul, cu picturi pe lemn, aduce foarte bine cu picturile mănăstirilor din Moldova. Biserica a fost renovată în anul 1976 și spațiul altarului mic orat. Cu această ocazie multe documente, aflate văzute în podul acesteia, au fost distruse, iar lemnul, bârnele mari de stejar, unele cu inscripții, după spusele unor locnici, a fost transportat de meșter la locuința sa din Beclean și ars ca lemn de foc.

Acstea două instituții, școală, biserică, la care se adaugă și Cimitirul cultural, construit mai târziu, sunt amplasate, circular, în mijlocul satului.

2. În privința graiului, acesta se încadrează, în general, în aria „bistrițene”, având totuși turile graiurilor transilvănești de nord-est, care au fost evidențiate în numeroase lucrări (Andru 1938; Ivănescu 1948; Frățilă 1973; Șăra 1979; Marin, Tiugan 1987). Câteva particularități distincte, le vom semnala odată cu termenii în care apar.

Vorbind despre vocabular, este de la sine în ele că locul de cetea petenie îl ocupă cuvintele ce apar în fondului lexical de bază al limbii române, în majoritate elemente latine. Cele mai multe sunt comune graiurilor din Transilvania, Crișana, Maramureș, Moldova și Basarabia (vezi și Frățilă 2010a, p. 136–141). Dintre acestea, noi am notat relativ puține, cu precădere, pe acelea care prezintă, într-un fel sau altul, o particularitate, fie prin forma, fie prin înțelesul pe care îl au, ori prin aria de răspândire.

2.1. Cuvinte mo tenite:

afunda, vb. „a se adânci; a p trunde adânc” (< *affundare < lat. cls. *affundere*: < *ad* + *fundum*) (Teaha 2005, p. 309–311): *S-a afundat în padure*¹; *Copilul s-a afundat în ap* .

agâmba, vb „a (se) înfuria; a- i ie i din min i” (*aggimbare) (DER, s.v.): *Ce te agâmb a a?*.

agest, s.n. „aluviune, acumulare, depunere, îngr m dire de buteni, vreascuri, pietre etc. aduse de ape i care formează un fel de întărit la cotul unei ape curg toare” (< *aggestum*, -i, s.n. „îngr m - dire; întărit ” < *aggere* „a îngr m di, a sedimenta”).

ai, s.m. „usturoi” (< *allium*).

alina, vb. „a chiop ta” (< din *anina* (< *anninare „a leg na” > *ninna „leag n”), prin disimilare: *n – n > l – n*): *Calul alin de un picior*.

apleca, vb. „a da mielul mic s sug la o alt oaie decât cea care l-a f tat” (< *applicare*).

arin , s.f. „nisip” (< *arena*, s.f. „nisip”). În Caila, numai ca toponim: *La arin* „ coast de deal din care oamenii aduceau p mânt („lut”) pentru spoitul pe jos, uneori chiar i pe dinafar , al caselor vechi, din lemn”. Derivatul *arinos*, adj. „p mânt sf râmicios, nisi pos” e mai r spândit.

bal , s.n. „voal care se pune pe capul miresei” (< *balteus*, s.m. „cing toare, curea; band , centur ”).

b una, vb. (numai despre copii) „a plângе mult, cu ipete, cu urlete” (< *baubulare): *Copilul acesta t t sua baun* .

buci [bu] (var. a lui *bu* , *bu i*), s.m. „fire scurte de cânepe , in sau lân , de calitate inferioar ” (< *byssus*, (*bissus*, *bussus*) „pânz de in”).

¹ Men ion m aici particularitatea (prezent i într-un alt sat din apropiere, Chintelnic, i nesemnalat de Gr. Rusu) prototip devine *a* (sec. al XVI-lea i ast zi regional): *barbat*, *batut*, *facut*, *malai*, *padure*, *sacure* etc. (ast zi în Bucovina, nordul Moldovei, nord-vestul Olteniei i sporadic în Ardeal: în ara Mo ilor, pe alocuri prin Maramure i nord-estul Transilvaniei); cf. Iordan 1927–1928; Todoran 1954; Graur p. 263–264, apud ILR 1978, p. 149. Informa ii mai ample asupra acestui fenomen se g sesc la Ghe ie 1994, p. 70–72.

bucin, s.n. „instrument de suflat, în formă de tub conic, lung, făcut primăvara din coajă de răchiu, de forma buciumului, de către tinerii” (< *bucinum*, s.n. „sunet de trompetă” < *bucina*, s.f. „corn, trompetă”).

buged, adj. „umflat la față (de prea mult somn sau de prea multă ură)” (< *buccidus): *Are fața bugedă*.

bute, s.f. „butoi”; „putin pentru murat varza” (< *buttis*).

căpușan, s.n. „curelă răia care se pune în capul calului, când este înmată” (< *capitium*) (MDA, vol. I, s.v.).

ceteră, s.f. „vioară” (< *cithera*).

cheag [ag], s.n. „ferment extras din sucul gastric al rumegătoarelor tinere, care are proprietatea de a închega laptele” (< *clagum = *coagulum*, „cheag; lapte prins”).

corastră, s.f. „laptele unei femele imediat după ce a fătat” (< *colastra = *colostra*).

crunta, vb. „a (se) umple de sânge; a săngeră” (< *cruentare*, „a însângeră; (fig.) a răni până la sânge”): *Te-ai cruntat la deget*.

curptor, s.n. „bucată de lemn rotund sau dreptunghiulară pe care se răstoarnă și ligă sau se taie carneă ori zarzavaturile” (< *cooperatorium*) (MDA, vol. I, s.v.).

cute, s.f. „piatră de gresie cu care se ascută obiectele fizioase (mai ales coasa)” (< *cos*, *cotis*, „gresie de ascuțit”).

depna, vb. „a trece firul tors de pe fus, de pe răchitor pe unghem sau mosor” (< *depanare).

închega [în ega], vb. „a se face sau a face și devin cheag” (< *in-coagulare*).

la, vb. tr. „a spăla rufele la râu”: *De mult n-am mai laut pânză*; refl. „a se spăla pe cap”: *Nu m-am laut de-o săptămână*.

mascură, s.m. „porc castrat” (< *masculus*): *Am doi mascuri și o scroafă cu purcei*.

moare (de cură), s.f. „zeama care se face în urma muririi curățuiului” (< *moria).

nap, s.m. „sfecătură furajeră” (< *napus*).

papă, s.f. 1. „mâncare făcută din ouă batute (eventual și cu jumătate de slăină); 2. urdori” (< *papa*, s.f. „papă”, cuvânt cu care copilul desemnează mâncarea) (Gușu 1983, s.v.).

p curar, s.m. „p stor, cioban” (<*pecorarius*).

p ioar, s.f. „es tur fin i str vezie de in, de bumbac sau de m - tase, cu care femeile de la ar î i înf oar fa a, ca s se apere de soare; diferite obiecte de podoab care se fac la nun i” (<*palliolum*, dim. al lui *pallium* „îmbr c minte de lân , care se drapa pe corp, pe care o purtau pe deasupra, la greci, filozofii i curtezanele; îvelitoare, cuvertur ”).

p nur, s.f. „stof de lân prelucrat în cas , din care se fac haine groase; dimie” (<*paenula*).

pedestru, adj. „am rât, nenorocit” (<*pedester*, adj. „în picioare; pedestru; comun”): *E ti tare pedestru „e ti tare am rât”*.

rânced, adj. „(despre materii grase) cu gust i miroș nepl cut din cauza alter rii” (<*rancidus*).

stâlpăre, s.f. „creang groas , care porne te de la trunchi” (< *stirparia).

sudoare, s.f. „transpira ie, n du eal ” (<*sudor*, *sudoris*, cu acela i în eles).

pur, s.m. „copil din flori, bastard” (<*spurius*, adj., cu în eles identic).

tear, s.f. „urzeal ” (<*tela* „pânz , es tur ; urzeal ”).

tindeic [indeic], s.f. „zim ii cu care se întinde pânza la r zboiu de esut” (<*tendicula* „sfoar întins ; (fig.) plas , la ”)².

turm, s.f. „grup (mai mare) de oi, care sunt adunate vara pentru p scut” (<*turma*).

vixt, s.n. „cantitate de cereale cât poate duce în spate un om o dat la moar ” (<*victus*, *-us*, s.m. „hran , alimente, mâncare”).

Aceste cuvinte mo tenite, unele absente din lista dat de Gr. Rusu, vin s completeze atât informa ia privitoare la r spândirea lor cât i forma i semnifica ia pe care o au în arealul bistri ean.

2.2. Cuvinte maghiare:

abricht l(u)i, vb. „a face ordine, a pune la punct, a mu trului” (<*abriktołni* (< germ. *abrichten*), idem, intrat în român prin armata austro-ungar).

² Toate aceste cuvinte, mai pu in *ai*, *cute*, *p curar*, *sudoare*, cunoscute pe o arie mai întins , se g sesc discutate pe larg, inclusiv aria de r spândire, la Teaha 2005, *passim*.

acast i, s.m. pl. numai ca toponim: *La acast i „loc es pentru fânea”* (< *akasztofa* „spânzurătoare”).

ala, s.n. „schel ; pod la ur pe care se pune fân” (< *állás*, idem).

aleg di, vb. „a se mulțumi” (< *elegedni*, cu acela în sens): *Nu s-aleg de te cu nimic.*

ard u, s.m. „paznic de câmp” (< *erdö-ör* „paznic de pădure”).

ar u, s.m. „(la cîrile de joc „ungure ti”) figura echivalentă cu valetul” (< *alsó* „valet (la cîrile de joc)”).

astalâ, s.n. „tâmplar” (< *asztalos*, idem).

badoc, s.n. „vas de tinichea; tinichea” (< *bádog* „vas de tinichea”).

bag u, s.m. „tutun de calitate proastă, care se îngrădită în gură” (< *bagó*, idem).

bai, s.n. „supă rare, prăjite de rău; griji” (< *baj*): *N-are bai (de).*

bar ón, s.n. „catifea de orice culoare” (< *bársony*, idem).

bat r, adv. „de îndată” (< *bátor*).

bérle, s.n. „căpușă eală (la haină)” (< *bérlés*, idem).

berlui, vb. „a căpușa i (o haină)” (< *bérelni*, cf. *bélelni*, idem).

beteag, adj. „bolnav” (< *beteg* „bolnav”).

bica u, -i, s.m. „piatră mai mare” (< *békáső*).

biciuli [b i iuli], vb. „a evalua paguba fără de vitează într-o semătură sau într-o fâneță” (< *bicsülni*, idem);

bizui [b izui], vb. „a conta pe cineva, a avea încredere în cineva” (< *bizni*).

boact r, s.m. „cantonier la calea ferată” (< *bakter*, idem).

boc, s.n. „bucată de lemn, întrebuințată de fierar la potcovit, când pilele te cuiele din copit ; bucata de lemn care se pune sub osia carului când se ia roata” (< *bak*).

bodilar [bo ilar], s.n. „portmoneu” (< *bugyelláris*, idem).

bont li, vb. (mai ales despre vitează) „a lovi cu putere podeaua” (< *bántalmazni*, „a comite o spargere”): *Tăta noaptea o bontă lită.*

box, s. „piele de vîlă lucrată fin”, numai în expresia *cizme de box* (< *boksz*, idem).

box li, vb. „a da cu crema pe încălțăminte” (< *bokszolni*, idem).

bucta, vb. „a avea un neajuns; a c dea la un examen” (< *buktatni*, „a face pe cineva să cadă (la examen)).

budig i, s.m. pl. „(înv.) chilo i (de damă)” (< mag. dial. *bugyigó*, idem).

buntuz(u)i, vb. „a deranja lucrurile, a produce dezordine” (< *bon-tozni) (MDA, vol. I, s.v.).

calba, s.m. „caltabă” (< *kolbász*, „cârnea”).

c oaci, s.m. „fierar” (< *kovács*).

cetern [e ern], s.f. „jgheab la acoperiul casei pe care se scurge apa când plouă” (< *csatorna*, „uluc”).

chedve, s.f. sg. „bună dispoziție, chef” (< *kedv*, (prin forma *kedve*, cu sufix personal posesiv) idem) (Todoran 1960, p. 60): *N-are nicio chedve*.

chefeli, vb. „(cu referire la animale) a peria” (< *kefélni*, „a peria”): *Chefele te on pic caii*.

cheheli, vb. „a tu îi” (< *kehelni*, idem): *Tot timpul chehele te.*

cher li, vb. „a aduce acasă” (< *kerülni*, „a veni, a ajunge”): *Cher le te-l acasă, că-i sară.*

chilom, s.n. „kilogram” (< *kiló*, idem, probabil prin forma *kilóm*, cu sufix posesiv).

chindeu [chindeu], s.n. „prosop” (< *kendő*).

chiz [chiz], s.m. „fecior care angajează muzicanii și conduce jocul” (< *kezes*).

chinzui [chinzui], vb. „a chinui” (< *kinozni*).

cipc, s.f. „panglică” (< *csipke*).

ciurd, s.f. „turmă (de vaci)” (< *csorda*).

clej, s.f. „pământul de pe lângă biserică, proprietatea bisericii, pe care-l folosește preotul” (< *eclejie* < *ekklézsia*, idem).

coci, s.m. „vizituu” (< *kocsis*).

cohe, s.f. (înv.) „bucătărie (de vară, către aparte)” (< *konyha*, idem).

copâr u, s.n. „sicriu” (< *koporsó*).

cotrenici, s. pl. „fân mare, râu” (< *kotroncz*).

crestúl, adv. „de-a curmeziul” (< *keresztül*, idem).

de, -i, s.m. „m sur de capacitate de un decilitru” (< *deci* (literar), idem).

dipl u [ipl u], s.n. (înv.) „h (la ham)” (< *gyeplő*, idem).

dr g li, vb. „a dr gostii” (< *drágálni* „a îne de scump”): *Bunicii îi dr g lesc mult nepo ii.*

drip li, vb. „a c lca în picioare, a b t tori” (< *trappolni* „a tropotii”).

duh na, s.m. „fum tor” (< *dohányos*, idem).

fartai, s.n. 1. „sfert”: *Un fartai de inars.* 2. „parcel mic”, de circa 2-10 ari, în apropierea satului, unde se cultivă legume”: *În anu sta, la fartai am pus numa ceapă i fansole.* 3. „ur de inut fânul”: *Fartaiul e jumătate cu fân.* (< *fertály*).

fene, s., numai în imprecație: *du-te-n fene!* (< *fene* „drac”).

férea, adv. „la o parte” (< *fére*).

firc li, vb. „a mâzgă li (o foaie de hârtie, mai ales cu creionul)” (< *firkálni*, idem).

foait, s.f. „soi (r u), ras” (< *fajta*, idem): *Îi mare foait.*

fodor, -i, s.m. (mai ales la plural) „încrește pe mânecile cămăilor femeiei și” (< *fodor*).

forost(u)i, vb. „a lipi, a suda două bucati de fier” (< *forrasztoni* „a suda”).

forto, interj. „strigă cu care se îndeamnă vitele (legate sau îngărate) să se dea la o parte” (< *fartoli, fartol*, idem).

fúica, adj. „zăpit, ză lud” (< *fujkás* „care se umflă în pene”): *Copilul acela e tare fuica.*

furdula, s.n. „parte de hotărnic care se seamănă cu aceleași culturi” (< *fordulás*, idem).

furduli, vb. tr. (despre un vehicul) „a-l da la o parte; refl. „a se duce sau a aluneca într-o parte” (< *fordulni* „a se întoarce, a se întvârti”).

gabana, s.n. „magazie în care se pun streadă cerealele și uneori, și alte lucruri” (< *gabanás*, idem).

ghez, s.n. „tren” (< *gözös* (fam., înv.) „locomotiv”) ([http://dictzone.com/ungarisch-rumanisch-worterbuck/](http://dictzone.com/ungarisch-rumanisch-worterbuch/)).

gordun, s.f. „contrabas” (< *gordon*, idem).

hal u, s.n. „bucat de lemn scobit din care beau vitele ap” (< *háló*).

haragu, adj. „iute la lucru, iute la mânie” (< *haragos* „sup rat”): *Vecinu nost ū tare haragu*.

haramp u, s.n. „cle te pentru scos cuiele” (< *harapó*-(fogo), idem).

ha a(-ne), interj. „strig t (uneori repetat) cu care se alung porcii” (< *hec*, idem, cf. *heccelnī* „a asmu a”).

hebereu, adj., adv. „aiurit; r t cit” (< *heverö* „neîntrebuin at”) (vezi și Dr. ganu 1922–1923, p. 719): *Umbl hebereu*.

herlui, vb. „(despre o casă, un car încremat cu fân) a se nări în toate pările” (< *hajolni* „a se aplica”).

hia, s.f., 2 sil. „lipsă, nevoie” (< *hiány* „lipsă”): *Nu-i hia de nimic*.

hibo, adj. (despre cai) „cu un defect (mai ales la picioare)” (< *hibás*, idem).

hiri, adj. „frumos, aranjat, gătit, elegant” (< *hires* „vestit”): *E un copil tare hiri*.

hozate, s.f. pl. „catrafuse, lucruri” (< *hozni* „a aduce”): *A adus cu el tot felul de hozate*.

hurlui, vb. „a se crepa; a se năra; a merge în toate pările” (< *hajolni* „a se aplica într-o parte”).

hur uli, vb. „a trage în toate pările” (< *hurcolni* „a trage, a împinge”): *Copilul acela atâta o hurulete*.

ler, leruri, s.n. „cupitor la sobă de gătit” (< *ler*, idem): *Lerul acesta nu coace deloc*.

luh r, s.n. „trifoi” (< *lohere*).

máio, s.m. „caltabofă cut din măruntaie de porc (mai ales făcută din orez” (< *májas*, idem).

mandul, s.f. „amigdală” (< *mandula*, idem).

meghi, adv. „totuși, cu toate acestea” (< *mégis*, idem).

mehei, s.n. „unealtă de tâmplar” (< *mühely* „atelier”).

mezde, s.f. „făcie de pământ acoperit sau nu cu iarba, între două proprietăți vecine” (< *mézsgye*, idem).

minten, adv. „imediat” (< *menten*): *Minten vin*.

misar [mnisar], s.m. „măcelar” (< *mészárós*, idem).

mi cula ie, s.f. „,mecherie” (< *miskuláncia*, idem).

morocoa , s.f. „,fierul care se pune pe osiile de lemn, pentru ca acestea să nu se road” (< *marokvas*, idem).

mo co , adj. [mo co] „,murdar” (< *mocskos*).

mo co ag, s.f. „,murdarie” (< *mocskoság*, idem).

musai, adv. „,neapărat, în mod necesar” (< *muszáj*).

n drag, -i, s.m. „,pantaloni” (< *nadrág*, idem)³.

ni, interj. „uite, iată, privește” (< *ni < né < néz*, idem).

nimurig, s.m. „,om mic și slab, nedezvoltat, prea puțin” (< *nyomorrek*, idem).

nula , adj. f., numai în sintagma *f rîn nula* = „fără alb de cea mai bună calitate” (< *nullás* (liszt), idem).

palant, s.n. „,gard de scanduri” (< *palánk*, idem).

parcan , s.f. „,ramă a unei uși sau ferestre” (< *párkány*, idem).

p s li, vb. „,(despre obiecte) să se potrivi unul cu altul” (< *pászolni*, idem).

pârg la , s.n. „,ceapă prăjită în unturi sau ulei, care se adaugă la unele mâncăruri ruri pentru a le face mai gustoase” (< *pergelés*).

pârg li, vb. „,a pune pârgălaș pe o mâncare” (< *pergelni* „,a arde, a frige”).

pi al u [p i al u], s.n. „,zeama care se scurge din gunoiul strâns de la vite” (< *pisáló*, idem).

plevas, s.n. (înv.) „,creion” (< *plaivász*, idem).

ponoslu, s.n. „,reclama ie, plângere; rezolvarea unui diferendum” (< *panasz* „,reclama ie”, *panaszolni* „,a se plângă”): *A mers pe ponoslu*.

pont, -uri, s.n. „,figuri (de tot felul), mofturi”, mai ales în expresia *a face ponturi* „,a face mofturi” (< *pontozni* „,a face ponturi”).

popric , s.f. „,boia” (< *paprika*, idem).

porodici, s.f., pl. „,roșii” (< *paradicsom*, idem).

porolan, s.n. „,por elan” (< *porcolán*, idem).

pu uli, vb. „,a se găsi, a se aranja, a se dichisi” (< *pucolni*, idem < germ. *putzen*): *Vai mă, ce te-ai putut!*

ra p u, s.n. „,unealta de netezită obiecte” (< *rászpó*, idem).

³ DEX, ediția din 1975, dacă etimonul este slav *nadrag*.

r p li, vb. „a da cu ra pila” (< *rásplni*, idem).

r z li, vb. „a da pe r z toare” (< *reszelní*, idem).

ronghi, -iuri [rond’], s.n. „zdrean ” (< *rongy*, idem): *S-au adunat tot felul de ronduiri.*

ronghio [ronħo], adj. „zdren ros” (< *rongyos*, idem): *Îi tare ronadio .*

ro tei, s.n. „gard f cut din ipci” (< *rostely* „gr tar”).

sab u, s.m. „croitor” (< *szabó*).

samada , s.n. „socoteal , calcul” (< *számadás*, idem).

sarsam, -uri, s.n. „felurite unelte; eufemism pentru organul genital al b rbatului” (< *szerszám*, idem).

sâcâ , adv. „cu zgârcenie” (< *szíkös* „strâmt, s r c ci os”).

s lvoi , s.f. „magiun” (< *szilváis*, idem).

socaci, s.m. „buc tar” (< *szakács*, idem).

sorgo , adj. „iute” (< *szorgos*, idem): *Îi tare sorgo .*

strujac, s.n. „saltea umplut cu paie” (< mag. dial. *strozsák*, idem: < germ. *Strohsack*, prin armata austro-ungar) (Todoran 1960, p. 95)⁴.

suci [su], s.m. „cojocar” (< *szücs*).

ait u, s.n. „teasc de stors strugurii” (< *sajtó*, idem).

alate, s.f. pl. „salat ” (< *saláta*, idem).

it li, vb. „a stoarce strugurii în teasc” (< *sajtolni*, idem).

cutâie, s.f. „cutie (de chibrituri)” (< *skatulya*, idem).

olocate, s.n. „un fel de oblon la fereastr ” (< *zsalugáter* „stor”).

ontorog, adj. „(persoan) care umbl greu din cauza unor defec te la picioare” (< *sontorog*).

o , s.n. „stâlp înfipt în p mânt pe care se fixeaz gardul de scânduri” (< *sas*, idem).

poroli, vb. „a cru a, a economisi” (< *spórölni*, idem).

traf, s.n. „c ru cu ro i de ma in ” (< *stráf*, idem).

trop li, vb. „a umbla mult” (< *stropálni*, idem).

url u, s.n. „adâncitur mic f cut de apele de ploaie” (< sze kér)surló, idem).

---

⁴ Traian Marcu (1960, p. 191) îl consider de provenien german direct .

urlui, vb. „a cura un obiect (cu o cârpă, cu nisip, cenușă etc)” (*< súrloni*, idem).

u t r, s.m. „pantofar” (*< suszter* (< germ. *Schuster*), *suster*, idem).

t l li, vb., refl. „a se potrivi, a se aduna din întâmplare” (*< találni*, idem): *Cei doi se tălăresc bine*.

t lp li, vb. „a pune pingele” (*< talpalni*, idem).

techerghéu, adv., în expr. *umblă techerghéu* „vagabondează” (*< tekergö*, „derbedeu, persoană fără situație clară”).

tic ri, vb. „a mi ca într-o parte înalta carul, pentru a-l porni” (*< tekerni* „a întoarce”).

tista [t'ista], adj. „curat” (*< „tiszta*).

tistulă, s.n. „uica ie în după prima fierbere” (*< tisztaulás* „aciunea de a curăta; curătire”).

tistu ag, s.f. „curătie” (*< tisztaág*, idem): *La ei întotdeauna o fost mare tistuag*.

topancă-pnci, s.f. „încălțămintă de casă, fără din lână, purtată de copii și femei” (*< topánka* „pantofi pentru femei”).

tos ni, vb. „a împinge; a îngheșui” (*< tasztani* „a împinge, a îmbrânci”).

trancal u, s.m. „prost născut” (*< trýánkáló* „nedibaci, neiscusit”).

troamf, s.m. (la jocul de cărți) „atu; culoare care bate toate cările de celealte culori” (*< tromf*, idem).

troapă, s.n. „fugă moderată a calului” (*< trapp*, idem).

tudu li, vb. „a se interesa despre ceva (de la cineva); a îscodi” (*< tudakozni, tudakolni* „a se informa”).

ifra, adj. „înzuționat, gătit” (*< czifrás*, idem).

ifrăagă, s.n. „ornament” (*< cifrasag*, idem).

itrón, s.n. (în v.) „lămâie” (*< citrom*, idem < germ. *Zitrone*).

v c la, s.n. „tencuială” (*< vakolás*, idem).

v c lui, vb. „a tencui” (*< vakolni*, idem).

v c lan, s.n. „fără cu care se duce gunoiul când se mătură în casă” (*< vaskalan* „lingură de fier”).

vânzoli, vb. „a nu avea astămpără; a nu putea dormi” (*< vonszolni*): *Ce te tot vânzolești?*

vidă, s.f. „leat de tinichea, smăluit sau născut” (*< veder*, idem).

vindic, s.m. „musafir, oaspete” (< *vendég*, idem).

zug u, s.n. „urm adânc l sat de ap pe un deal” (< *zúgó*).

2.3. Cuvinte germane

ac, s.m. „salcâm” (< *Akazien*(baum), idem).

azânta, vb. „a recruta” (< *assentieren*).

azântare, s.f. „recrutare” (< *Assentierung*).

be teli, vb. „a certa” (< *bestellen* „a comanda”): *Tare l-o be telit.*

bart, s.f. „tivitur la unele obiecte de îmbrăcinte prin care trece un elastic sau o a mai groasă” (< *Borden* „gătan, galon”).

bild, -uri, s.n. „fotografie” (< *Bild*, idem).

bin, s.f. „scenă” (< *Bühne*, idem).

bobon, s.m. pl. „bomboane” (< *Bombons*).

buc, s.f. „inelul care se pune în cap tul osiei, înaintea cuiului, pentru a îne roata carului” (< *Büchse*).

bung r, -e/-uri, s.n. „toponim „livadă mare de pomi” (< *Baumgarten*, idem): *Cu carul se poate ajunge pe Poderei prin Bunguri.*

chifl, s.f. „corn, covrigă” (< *Kipfel*, mag. *kifli*).

che, interj. „strigă cu care se alunga pisica” (< *Katze*, s.s. *kôcz*, mosel. *Kâz*).

chilometr, s.m. „kilometru” (< *Kilometer*, idem).

ciond ni, vb. „a se sfârbi” (s.s. *schänden* „a face de ruine, a certa, a ocni”).

ciuh, s.f. „sperietoare de păsări” (< s. sesc *Scheuche*).

coh li, vb. „a se coace de căldură”, stând în apropierea cuptorului sau a sobei” (< *kochen* „a fierbe, a fierbi”, probabil prin filieră maghiară) (Todoran 1960, p. 63).

corator, s.m. „epitrop (la biserică)” (< *Kurator* „epitrop”, lat. *curator*).

cost, s.n., numai în expresia *a sta în cost* „a sta în găzdui” (< *Kost* (MDA, s.v.), magh. *koszt*, „hrană, mâncare”).

cubic, s.n. „cantitate de material (nisip, pietri, lemn etc.) cu un volum de 1 m³” (< *Kubik* (metter) „metru cub”).

cuf r, s.n. „geamantan, valiză” (< *Koffer*, idem).

damf, s.n. „miros greu, urât” (< *Dampf*).

dreve, s.f. pl. 1. „ma în deșert râmnat lâna”. 2. „ceea ce rămâne după ce se storc strugurii și se fierbe uica” (< Treber, mhd. *Drever, Draver* – Arvinte 1971, p. 41).

fain, adj. „frumos; ales, distins” (< *fein*).

fed r, s.n. „arc (la diferite mecanisme)” (< *Feder*, idem).

ferhoang, -uri, s.n. „perdea (la fereastră)” (< *Vorhang*, idem).

fleandur, s.f. „bucată, drăguț, zdreană; femeie depravată”; „gură” (< s.s. *Flandr* „zdrenuit”, s.s. *Flandra* „prostituat”).

floață r, -re, s.n. „pavaj fabricat din piatra” (< *Pflaster* „caldarăm, pavaj”).

font, s.m. „mărime de capacitate egală cu o jumătate de kg” (< s.s. *Font* = germ. *Pfund*).

frutiu, s.n. „dejun, prânz” (< *Frühstück*, idem).

glaj, s.f. „sticlă (recipient)” (< *Glass*, prin mijlocire să sească, cu jidă locul germ. *s.*) (Arvinte 1971, p. 41).

iug r, s.n. „veche unitate de mărime pentru suprafețe agrare, folosită în Transilvania, egală cu 0,5775 de hectare” (< *Juger*, lat. *jugerum*).

întăbula, vb. „a înscrie în carte funciar” (< *intabulieren*, idem).

joag r, s.n. „ferastră mare cu două mânere pentru tăiatul lemnelor groase” (< s.s. **zåger* = germ. *Säger*).

jumătăți, s.f. pl. „pantofi (decupați la spate)” (calculat după germ. *Halbschuh*, propriu „jumătate de gheata”) (Frîil 2010b, p. 230).

hecel, s.f. „daracă” (< s.s. *Hechel*).

hob l, s.n. „instrument cu care se tocă varza în rindea”.

lag r, s.n. „tabără” (< *Lager*, idem).

laib r, s.n. „haină neascăzută de pe nur (postav), scurtă până în talie, de obicei fără mâneci; pieptar; vestă” (< s.s. *leibel*) (NDURL, s.v.).

maist r, s.m. „meister” (< *Meister*).

met r, s.m. „(inv.) metru” (< *Metter*, idem)⁵.

moalt r, s. sg. „mortar, tencuiu” (< germ. bair.-österr. *Malter*, idem) (Arvinte 1971, p. 114).

⁵ Poate fi și din maghiară *méter*, idem, cf. Marcu 1960, p. 181.

- mol r**, s.m. (înv.) „zugrav” (< *Mahler*, idem).
- ra p u**, s.n. „pil cu din i mari” (< *Raspel*, idem).
- stru**, s.n. „buchet de flori care se pune la p 1 ria feciorilor” (< *Strutz*) (Arvinte 1971, p. 55; Binder 1967, p. 69).
- laier**, s.n. „voal de mireas ” (< *Schleier*, idem).
- pa ir**, s.m. „plimbare” (< *Spazier*, idem).
- pese**, s.f. pl. „cheltuieli, speze” (< *Spesen*, idem).
- tram**, adj. „voinic, milit ros” (< *stramm*): *E un om tram.*
- trec**, s.n. „terasament de cale ferat ” (< *Strecke*) (Marcu 1960, p. 194).
- tric li**, vb. „a tricota, a cro eta” (< *stricken*, idem).
- trimpi** [trimp i], s.m., pl. „ciorapi” (< *Strümpfe*).
- trof li**, vb. „a certa, a mustra” (< *trof* „pedeaps ” < *Strof*, idem).
- tromf ni**, vb. „a umbla mult i f r rost; a b t tori” (< *stampfen*, prin mijlocire s seasc , „a b t tori, a pisa a zdrobi”) (Fr il 2010b, p. 222).
- ur**, s.n. „or ” (< *Schurtz*, s s. *Schurz*).
- troac**, s.f. „vas de lemn (în form de jgheab, de lad lung etc.) în care se pune ap sau mâncare pentru porci” (< germ. dial. *Trok*).
- troamf**, s.m. „atu (la jocul de c r i)” (< *Trumf*, dial. *Tronf*, mg. *tronf*, idem).
- ais**, adv. „foarte bine” (< *Zeiss* „marc de ceasuri”).
- âli**, vb. „a trage la int ” (< *zielen*, idem).
- uc r**, s.n., sg. „zah r” (< *Zucker*).
- ug**, s.n. 1. „curent de aer”: *Nu sta acolo, c tare trage ugu*; 2. „tren” (< *Zug*, idem).
- uric, interj.** „strig t cu care se îndeamn caii înh ma i s dea înapoi” (< *zurück* „înapoi”).
- vinars** s. sg. „uic (îndulcit)” (< *vin* + *ars*, calc dup germ. *Branntwein*, idem (< *brannt* „fript, ars” + *Wein* „vin”).
- #### 2.4. Cuvinte slave:
- bili** [b ili], vb. „a în lbi pânza” (< v. sl. *b liti*).
- blan**, s.f. „scândur groas ” (v. sl. *blana*).
- boal**, s.f. „afec iune” (< v. sl. *bol*).
- cârc li**, vb. "a se frige sau a se coace în grab ” (cf. scr. *krkaljiti*): *Carnea asta îi numa cârc lit .*

chi c [i c], s.f. “un fel de caltabo ” (< ucr. *ky ka*) (NDULR, s.v.).

citov [itov], adj. „întreg, sănatos (la minte)” (cf. bg. *itav*, scr. *itav*).

cl ti, vb. „a se urni, a se mi ca din loc” (< v. sl. *klatiti*): *Nu s-ar căti de acolo pentru nimic în lume*.

cociorb, s.f. „vatra în formă de semicerc pentru scos cenușă sau jarul din cupitor” (< ucr. *ko erba, ko urba*).

cujeic, s.f. „furcă de tors” (< ucr. *kužel ka*).

delni, s.f. „fâie de teren (mai ales fâna) lung și îngust” (cf. bg. *delnica*, maced. *délnica*, ucr. *dil nica* „postat”) (Fra il 2010b, p. 140).

drani, -e, s.f. „indrile” (< ucr. *dranya*).

gal c, s.f. sg., **galu te**, s.f. pl. „sarma(le)” (< ucr. *haluška*).

ma teh, s.f. „mamă vitreg” (v. sl. *mašteha*).

pagub, s.f. „lipsă” (< v. sl. *paguba*).

pisoc [p isoc], s.n. „nisip” (< ucr. *pisok*).

poiat, s.f. „grajd” (< v. sl. *pojata*).

poloj nii, s.f. pl. „glume (deocheate)” (< v. sl. *položenije*): *Vorbe te numai poloj nii.*

stani te, s.f. „locul unde se odihnesc vitele mari la amiază” (< v. sl. *stanište*).

u tar, s.n. „vas din doage de lemn pentru mulsul vacilor, oilor” (< v. sl. *šestar*).

vâjî, vb. „a se potrivi” (< ucr. *vajiti*): *Ce bine se vâjă să mirii tia.*

2.5. Alte cuvinte

bug t, adv.⁶: *Îi bugătătă.*

c nac, -i, s.m. „ciucuri (care se pun, de obicei, la capul anului de pe capul cailor, atunci când sunt înămăriti sau la unele haine de îmbrăcăminte)”⁷ (cf. *canaf* < magh. *kanaf*).

⁶ În MDA, s.v.: etimologie necunoscută.

⁷ Dicționarele etimologice ale limbii maghiare consideră cuvântul de origine română. Sensul referitor la portul românesc, răspândit într-o regiune unde influența românească este puternică, ne face să susținem că apare în cele 56 de cuvinte din câmpul semantic al „îmbrăcăminții” trecute din română în maghiară (F. Bakos), cf. Sala 2005, p. 40.

ciotrica, vb. „a p 1 vr gi”: *Ce tot ciotrica i acolo?*

cole , s.f. „m m lig ”⁸.

corobe e, s.f. pl. „poame (de tot felul, dar mai ales p dure e)”.

d b l zat⁹, adj. „bosumflat”: *Ce stai a d b l zat?*

fachior, s.n. „giulgiu care se a az pe fa a mortului”¹⁰.

jâmb, adj. (inv.) „tirb; cu gura strâmb”, probabil element de substrat, arom. *jimbu, jumbu* „tirb” (Pu cariu 1976, p. 169).

oarz n, adj. „timpuriu”¹¹: *Mere oarz ne* „mere timpurii”.

epeli, vb. „a vorbi peltic; a vorbi defectuos”: *Copilul acesta atâta epele te* (vezi, totu i, DA, s.v. *cepeli*: cf. rut. *šepeljati*).

Listele oferite, de departe de a epuiza tot inventarul elementelor maghiare, germane, slave din vocabularul locuitorilor, pot confirma bog ia de cuvinte luate de la popula iile cu care au venit, într-un fel sau altul, în contact. Multe dintre ele au o etimologie dubl , maghiar i german , de i unele studii dau ca etimon o singur surs . Al turi de administra ie, serviciul militar, me te ugari, care au adus i impus multe cuvinte, popula ia satului a venit i în leg tur direct cu cele dou etnii. Caila se afl într-o zon în care, spre est i sud-est, se afl localit i compact germane: Bistri a, Sigmir, Be ineu [Be âneu]¹² (azi Vii oara), Iad (ast zi Livezile), Aldorf¹³ (ast zi Unirea)¹⁴, T rpiu,

⁸ DER, s.v.: „origine necunoscut ”.

⁹ DER, s.v.: „d b l za, vb. „a se bosumfla; a sl bi; a extenua”: origine expresiv ”.

¹⁰ Poate fi o form deformat de la *fachiol*, s.n. (inv.) „v l”: *frumosul ei fachiol cu bibiluri aurite* (Bolintineanu) < magh. *fátyol*, cf. NDULR, s.v. În DER: *fachiol*, s.n. (Trans.) „es tur fin de lân pentru basmale. Var. *fachiul*, (Banat) *fachiu*, (Trans.) *fotiol*. Var. *faziol* (it. *fazzoletto* „batist”), prin intermediul magh. *fátyol*, cf. mgr. , ngr. , de unde pare a-l fi luat Bolintineanu, ca împrumut individual, cf. sb. *fa ol*, alb. *fastšol*.

¹¹ DER, s.v.: „origine necunoscut . Leg tura cu *orž* (TDRG) nu pare sigur ”.

¹² Denumirea lipse te din *Ind. loc.*, fiind men ionat numai Vii oara. La 1332 apare consemnat „plebanus de Villa Paganika, Villa Paganica”, la 1589 „Paganica”, la 1750 Be ineu, cf. Suciu, vol. II, p. 247.

¹³ i aceast denumire este omis din *Ind. loc.*

¹⁴ Toate acesta patru localit i, Sigmir, Vii oara, Livezile, Unirea, sunt, la ora actual , cartiere ale municipiului Bistri a.

Dumitra, iar în partea opusă, spre nord și vest, există sate cu populație majoritar maghiară: interagă, centrul de comună, ieș-Sfântu.

Elementele slave se află într-un număr mai mic și majoritatea sunt vechi slave; ca urmare, au o utilizare mai generală.

BIBLIOGRAFIE

- AICED = „Anuarul Institutului de Cercetări Etnologice și Dialectologice”, București, 1979 și urm.
- Arvinte 1971 = V. Arvinte, *Die deutschen Entlehnungen in den rumänischen Mundarten*, Berlin, Akademie Verlag, 1971.
- AUT = „Analele Universității din Timișoara”, I, 1963 și urm.
- Binder 1967 = Stefan Binder, *Contribuții la studiul elementelor germane în lexicul graiurilor populare românești* (III), în AUT, V, 1967, p. 49–72.
- BL = „Bulletin linguistique”. Publié par A. Rosetti, București – Paris, 1933–1948.
- DER = Alexandru Cioranescu, *Dictionarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum IO, 2001.
- Drăganu 1922–1923 = N. Drăganu, *Etimologii*, în DR, III, 1922–1923.
- Frățil 1973 = Vasile Frățilă, *Considerații asupra vechimii diferențiilor dialectale ale dacoromânei*, în AUT, XI, 1973, p. 9–29.
- Frățil 2010a = Vasile Frățilă, *Graiurile din Transilvania de nord-est*, în Frățil 2010b, p. 136–141.
- Frățil 2010b = Vasile Frățilă, *Probleme de dialectologie română*, Blaj, Editura Astra, Departamentul „Timotei Cipariu”, 2010.
- Gheorghe 1994 = Ion Gheorghe, *Introducere în dialectologia istorică românească*, București, Editura Academiei Române, 1994.
- Graur 1958 = Al. Graur, *Cu privire la >a în românește*, în SCL, IX, 1958, nr. 2, p. 263–264.
- Gușă 1983 = G. Gușă, *Dictionar latin-român*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- ILR 1978 = Florica Dimitrescu et alii, *Istoria limbii române*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
- Iordan 1927–1928 = Iorgu Iordan, *Un fenomen fonetic românesc: neaccentuat >a*, în RF, I, 1927–1928, p. 117 și urm.
- Ind. loc.* = *Indicatorul localităților din România*, București, Editura Academiei, 1974.
- Istrate 1937 = Gavril Istrate, *Graiul satului Nepos (jud. Neamț)*, în „Buletinul Institutului de Filologie română «Al. Philippide»”, IV, 1937, p. 50–59.
- Istrate, Turcule 1971 = Gavril Istrate, A. Turcule, *Cercetări dialectale în județul Bistrița-Năsăud*, în FD, VII, 1971, p. 207–211.

- Iv nescu 1948 = G. Iv nescu, 1948, *Problemele capitale ale vechii române literare*, Ia i, 1948.
- Marcu 1960 = Traian Marcu, *Glosar dialectal din comuna Deda, raionul Topli a*, în MCD I, p. 145–199.
- Marin, Tiugan 1987 = Maria Marin, Marilena Tiugan, *Texte dialectale i glosar. Bistri a-N s ud*, Consiliul Culturii i Educa ie Socialiste. Institutul de Cercet ri Etnologice i Dialectologice, seria II. Texte i glosare, 6, [Bucure ti], 1987.
- MCD I = *Materiale i cercet ri dialectale*, vol. I. Redactori responsabili: Romulus Todoran i Vasile Breban, Bucure ti, 1960.
- MDA = *Mic dic ionar academic*, vol. I–IV, Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- NDULR = Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Z stroiu, *Noul Dic ionar universal al limbii române*, Bucure ti – Chi in u, Editura Litera Interna ional, 2006.
- Pu cariu 1940/1976 = Sextil Pu cariu, *Limba român*, I. *Privire general*, Bucure ti, Funda ia pentru Literatur i Art, Bucure ti, 1940; edi ia a doua, îngrijit de Ilie Dan, Editura Minerva, Bucure ti, 1976.
- Rusu 1959 = Grigore Rusu, *Schi a sistemului fonologic al graiului bistri ean*, în CL, IV, 1959, p. 61–73.
- Rusu 1960 = Grigore Rusu, *Glosar dialectal din comuna ieu M gheru , raionul Bistri a, reg. Cluj*, în MCD, I, p. 273–290.
- Tratat = Valeriu Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie româneasc*, Editura Scrisul românesc, 1984.
- Sala 2005 = Marius Sala, *Aventurile unor cuvinte române ti*. Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 2005.
- Suci = Coriolan Suciu, *Dic ionar istoric al localit ilor din Transilvania*, vol. I–II, Bucure ti, Editura Academiei R.P.R., 1967–1968.
- andru 1938 = Dumitru andru, *Enquêtes linguistiques du Laboratoire de phonétique expérimentale de la Faculté des Lettres de Bucharest*, VI. *District de N s ud (Nord-Est de la Transilvanie)*, în BL, VI, 1938, p. 173–230.
- TDRG = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, vol. I–III, Bucure ti, 1903–1925.
- Teaha 2005 = Teofil Teaha, *Cuvinte latine ti mo tenite în graiurile române ti actuale*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2005.
- Todoran 1954 = R. Todoran, *Despre un fenomen fonetic românesc dialectal: protonic > a*, în SCL, V, 1954, nr. 1–2, p. 63 i urm.
- Todoran 1960 = Romulus Todoran, *Material dialectal*, II. *Graiul din Vîlcele (raionul Turda)*, în MCD, vol. I, Editura Academiei R.P.R., 1960.
- âra 1979 = Vasile âra, *Graiurile din nord-estul Transilvaniei*, în AICED, seria A, I, 1979, p. 347–359.

ASPECTS OF THE SUBDIALECT SPOKEN IN CAILA VILLAGE (IN BISTRIȚA-NĂSĂUD COUNTY) (Abstract)

The present paper aims at highlighting the existence of a number of peculiarities within a given dialectal area. To illustrate these characteristics, the author has chosen the village of *Caila*, situated in Bistrița-Năsăud county, which pertains to the so-called „subdialect of Bistrița” („grai bistrițean”) that displays the features of the northeastern Transylvanian subdialects.

The author does not reproduce the features of this small linguistic space, as they have already been presented in numerous specialized studies (mentioned in the footnotes); however, he provides a comprehensive list of words used in the village, organized from an etymological perspective: **2.1.** Inherited words, **2.2.** Hungarian words, **2.3.** German words, **2.4.** Slavic words, **2.5.** Other words, whose etymology is uncertain.

Naturally, the lists do not exhaust the entire inventory of Hungarian, German, and Slavic elements in the speakers' vocabulary, but they do confirm the abundance of lexical elements taken from the peoples they have been in contact with (in one way or another).

I also draw attention to the fact that the village of *Caila* is situated in an area where its east and south-east neighbours used to be compact German localities – *Sigmir*, *Bistrița*, *Besineu* (now known as *Viișoara*), *Iad* (today's *Livezile*), *Aldorf* (nowadays *Unirea*), *Tărpiu*, *Dumitra* –, whereas to the north and to the west, there are villages whose population largely consists of Hungarians: *Sîntereag*, *Sieu-Sfântu*. The Slavic elements are less consistent, most of them being of Old Slavic origin and, therefore, enjoying a more general usage.

CUVINTE-CHEIE: *graiul din Caila*, particularități lexicale, perspectiva etimologică, cuvinte moștenite, cuvinte de origine maghiară, germană, slavă, cuvinte cu etimologie necunoscută.

KEYWORDS: the subdialect spoken in Caila village, lexical specific features, the etymological perspective, words inherited from Latin, words of Hungarian, German, Slavic origin, words with uncertain etymology.

*Universitatea de Nord din Baia Mare
Facultatea de Litere
430122 Baia Mare, str. Victoriei, 76
nicufelecan@yahoo.com*